

# Törnskata

Häckfågel i södra och mellersta Sverige och i Norrlands kustland, sällsynt också i de inre delarna av södra Norrland.

Majoriteten av törnskatorna häckar i två huvudtyper av miljöer, dels på buskrika betesmarker, dels på hyggen. Båda miljöerna erbjuder skydd och en rik tillgång på större insekter, artens huvudföda. Flyttfågel till östra Afrika.

**Rödlistestatus 2015:** Livskraftig (LC)

**Populationsutveckling:**

1980–2012: minskning 43 %

2001–2012: stabil

**Fågeldirektivet:** Bilaga 1

**Häckningsperiod:** 10 maj – 20 augusti

### Ekologiska krav

Törnskatan hör hemma i öppna områden med välutvecklat buskskikt. En stor andel av törnskatorna finns numera i skogsmark där den utnyttjar hyggen och granplanteringar yngre än 20 år (med granar 3–15 år). När ungskogen sluter sig försvinner törnskatan. I jordbrukslandskapet hör den framför allt hemma i soliga, varierade betesmarker med 10–15 % täckning av buskar. I hyggesmiljöer består buskskiktet ofta av unga granar, rönn, björk och viden. På betesmarker är ofta en, rosor, hagtorn eller slån viktiga buskar.

Törnskatan undviker trädklädda områden och föredrar därför större hyggen, den missgynnas av en stor andel kvarlämnade levande träd (hänsynsträd eller fröträd). Reviret är litet (1–3 hektar) och används ofta flera år i följd om det inte förändras.

Födan är nästan uteslutande större insekter, främst bin och humlor, vårtbitare, skalbaggar och liknande, och viktiga komponenter i ett bra törnskaterevir är blomrika kanter, fläckar med kort vegetation eller naken jord, läiga bryn och så vidare. Boet byggs i en buske (på hyggen troligen ofta unga granar) eller ett hallonsnår.

### Hänsyn vid skogsbruksåtgärder

Skogsbruk och andra storskaliga störningar som skapar öppna miljöer är en förutsättning för att arten ska kunna finnas på skogsmark. Arten gynnas av kalhyggesbruk, om man beaktar detta:

- Lämna alla torrträd och annan död ved, skapa gärna högstubbar.
- Undvik förröjning inför gallring eller slutavverkning i bestånd i eller intill revir av törnskata.

Åtgärder för törnskatan passar bäst på skogsmark som antingen ligger i nära anslutning till öppen mark, speciellt jordbruksmark och i synnerhet naturbetesmarker, eller i områden med stor andel hyggen. För att ett hygge ska attrahera törnskatan behöver det vara relativt stort, > 2 hektar och gärna mer.



MAr Mikael Arinder/Skånska bilder

# SOF-Birdlife förslag till Artvis vägledning

---

## Skogsvårdslagen säger

- Ta inte bort äldre vindfällen, högstubbar och torrakor, äldre träd vid ägo gränser och myrstackar, m.m. (SKSFS 7:8).
- En kantzon utmed sjöar, vattendrag, kulturmiljöer eller mot öppen jordbruksmark lämnas oplanterad eller planterad med löv (SKSFS 7:22).

## Indikator på skyddsvärd skog

Törnskatan förekommer i skogsmark enbart på hyggen. Arten har inget indikatorvärde för skyddsvärda skogsmiljöer.

## Regional tillämpning

Arten är sällsynt i norra Sveriges inland, men troligtvis är inte tillgången på lämpliga miljöer den faktor som begränsar förekomsten. Det är med nuvarande kunskap inte motiverat att tillämpa olika grad av hänsyn till arten i olika delar av landet.

## Tips på ytterligare åtgärder som gynnar arten

- Kvarlämnade högar med ris har en stor attraktionskraft på törnskator, och de fungerar som insektsrika och skyddade spaningsplatser. Att lämna kvar översta delen av t.ex. högar med GROT kan gynna både törnskatan och vedinsekter.
- Spara täta slånbuskage och höga enbuskar i hagmarker, skogsbryn, hyggen, längs grusvägar och på åkerholmar för att ge skydd för boet.
- Skapa mjukare skogsbryn genom att gallra bort gran de sista 5–10 meterna mot åkern, så att en mosaik av olika buskar och lövträd etableras i stället.

## Lästips

Artfakta för törnskata. <http://artfakta.artdatabanken.se/taxon/102626>. ArtDatabankens webbplats,

Artfaktablad för törnskata, SOF-Birdlife <http://birdlife.se/sveriges-ornitologiska-forening/fagelskydd/jordbruk/lantbrukare-fagelskadare/artfaktablad/>